

ETH DIARI

Numerò 160
dissabte 17 de junhsèga 1999

HUELHETON

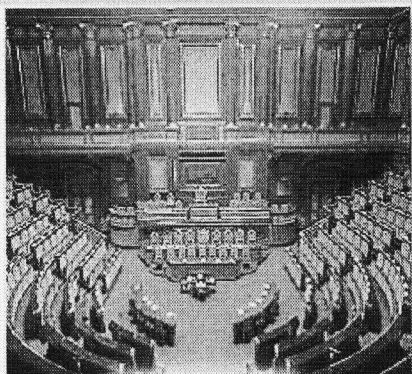
DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

ERA LEI DE MINORIES LINGÜISTIQUES ENTRE EN SENAT ITALIAN

Era lei sus es minories lingüistiques der Estat italian, aprovada dejà hè mesi peth Parlament italian, semble qu'ara pòt èster definitivament oficializada se passe eth darrèr tramit en Senat.

plan interessant entara comunitat catalana de Sardenha.

Enes pròplèus dies, eth Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori der Alguèr, amassa tamb d'aves institucions de minories

Maugrat totes es limitacions dera lei, aquest tèxte juridic italian, ath delà deth ja vigent sard, serie d'un valor

lingüistiques italianes, premanís ua campanha entà hèr possibla era aprobacion definitiva dera lei.

ES VESINS DETH BARRI ANGLADA DE TERRASSA REFUSEN TOTA SÒRTA DE VIOLÈNCIA E ERA PRESÈNCIA DE PROVOCADORS

Onze entitats socials deth barri Anglada signèren ager un manifest en quau refusèn tota classe de violència e "era presència en nòste barri d'elements provocadors que vien a ahiscar e estimular es accions violentes".

Eth manifest siguec difonut dempús qu'un grop de joeni incontroladís sagèsse de

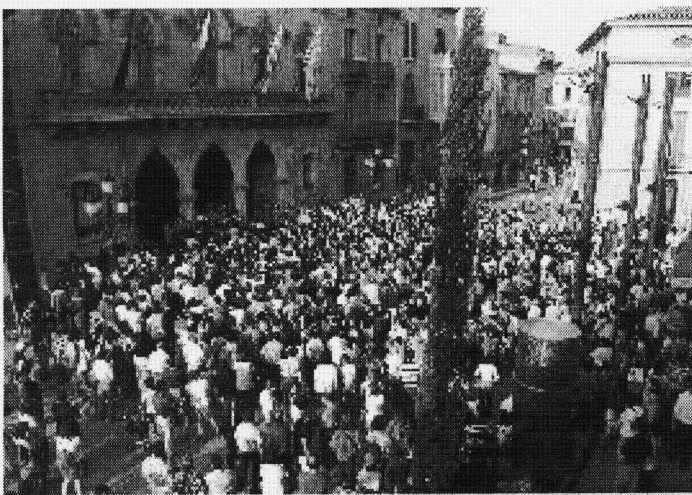
tes violents de dimèrcles passat, quan un marroquin joen siguec punhalat e quauqui establiments de musulmans acalhauadi.

Eth manifest, signat entre d'auit pera Associació de Veïns de Ca n'Anglada, eth Col.lectiu de Dones deth barri e eth Centre Parroquial, afirme que se tracte d'un "barri treballador, pacífic, caracterizat d'ença deth sòn neishement pe-

quinsevolh situacion". "Refusam era presència en nòste barri d'elements provocadors qu'ahisquen e estimulen es accions violentes", hig eth comunicat en tot referí-se a detzees de joeni caps rasats e ultradretans vengudi de dièrses localitats catalanes qu'an apareishut en barri entà fomentar es actituds racistes.

Es vesins reclamen "eth dialòg entre vesins e vesies coma esturment valid ena solucion de conflictes e que permete era integracion de toti e totes". Tamben demanen as administracions "que les tanhe" que meten "toti es mieis e recorsi de besonh entà padejar eth procès de deteriorament social que i a en nòste barri". Eth manifest, escrit tanben per

equip de fòtbol Sant Cristòfor, deth barri, era associacion Ca n'Anglada Jove, eth grop de colònies, Càritas e eth Club de Gent Gran, demane a toti es vesins que non participen en accions que supausen crispacions e violència.

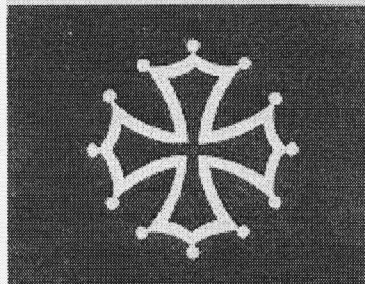

Manifestacion deuant der Ajuntament de Terrassa "en contra des accions racistes"

damnatjar es cases e es coches de quauqui immigrants magribins deth quartièr, dempús d'ua manifestacion improvisada ena quau participèren 300 personas. Era policia siguec contundenta entà esvitar que se repetissen es ac-

ra tolerància e era conviuença entre vesins de dièrsa procedència". Deuant des problèms sorgidi pendent aguesta setmana, eth manifest exprimís "eth refús a totes es formes de violència coma manèra de manifestà-se deuant de

AUÉ COMENCE EN VIELHA ETH CONGRÈS DER INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

Pendent dus dies, aué e deman dimenge, se celebrerà en Vielha, en edifici der IES d'Aran, eth Congrès der Institut d'Estudis Occitans. Ei prevista era participa

cion de 50 delegadi de dièrsi parçans d'Occitània.

Eth sindic e eth baile de Vielha participaràn ena sua inauguracion en tot hèr uns parlaments.

RUGOVA BOICOTEGE UA INICIATIUA DERA ONU ENTARA RECONCILIACION EN KOSÒVO

Ua iniciatiua dera ONU entà amassar as líders politics de Kosòvo fracassèc diendres pr'amor qu'eth partit d'Ibraim Rugova, dirigent moderat des albanos-

era possibilitat d'ua luta peth poder entre es principaus faccions politics locals.

"M'entristís qu'er LDK age decidit non participar en

Pressada gessuda

Rugova arribèc dijaus en Kosòvo en miei de reitardi anoncis, mès se n'anèc ath ser tamb un assistent en tot dèder qu'anaue entà Macedònia. Era sua pressada marcha decebec as molti seguidors d'un òme qu'a estat trigat dus còps president dera poblacion kosovara -majoritàriament albanesa- en comicis extraoficiaus. Dijaus auie prometut junhé-se ath conselh provincial tostemp que totes es parts "confiables" i si-guessen representades.

kosovars, boicotegèc era prumèra trobada d'un conselh provincial. Era decision deth partit Liga Democratica de Kosòvo (LDK) rebatèc, vediblement, eth sòn mensprètz perque eth grop radica der Exercit de Liberacion de Kosòvo (ELK) e ua auta faccion aurien ua representacion parièra ara sua. Era situacion trebuquèc es esperances que i auesse rapides mesures entà dar ara poblacion de Kosòvo eth contròtle graduau des sòn ahèrs politics, e presentèc

aguesta prumèra amassada. Non les agrade era actuau composicion deth conselh", didec eth nau administrador dera ONU entà Kosòvo, Bernard Kouchner, en inaugurar era session.

En d'auit parçans de Kosòvo, puntuau possades de violència, entre es que cau remarcar era explosion d'ua granada que heric a 30 personas, hège mès malaisits es intents entà restablir era normalitat.

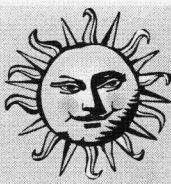
A Rugova non li convenç auer sonque dus escons en conselh, quan eth sòn rivau ELK e era sua aliada Liga Democratica Unida n'an 4 amassa, segontes dideren foncionaris dera ONU.

En cambi, dus representants sèrbis òc que se presentèren ager; ua ponina victòria entàs intents de barrar es profundes divisions etniques de Kosòvo. Eth conselh, que non pòt cap préner decisions, servirà coma mejancèr deuant des representanti dera ONU qu'actualament administren Kosòvo.

CONTUNHE ERA HÈSTA MAJOR DE BAGERGUE

-SANTA MARGARIDA 1999-

**Aué entàs 12.00 dera net, balh tamb era orquèstra
Chaplin e eth duet Sandra's.**

DOCUMENTS

PARLAMENT DE JOAQUIM ARENAS EN ALGUÈR, CIUTAT DE PARLA CATALANA DE SARDENHA (I)

En escadença dera discussió peth Senat italian dera lei de minorias lingüístiques, ei un bon moment tà recuperar un interessant parlament que Joaquim Arenas, cap deth servici d'ensenhament deth catalan dera Generalitat de Catalonha, pronuncièc eth 20 d'octubre passat coma conferéncia inaugurau dera cincau Escola d'Estiu de l'Alguer.

Bona tarde: Me cau arregraïr era oportunitat que se me balhe de poder adreçar-me a un nombre tan important d'ensenhaires der Alguer, de professors, directors, presidents de centre, e tanben è d'arregraïr, com ja s'a hèt, era presidéncia der assessor de Cultura e era participacion d'assessors e assessores deth Servei d'Ensenyament del Català, que son vengudi exprèssament de Barcelona e, sustot, tanben era vòsta participacion, ensenhaires, perque era Escola d'Estiu sense ensenhants, evidentament non serie possible. Jo sò plan complagut de poder hèr aquest parlament. Era mia dissertacion serà pas longa, serà brèu, volgudament braca, per dues rasons: era primèra, perque vosati qu'auetz hèt ua jornada de trabalh longa, perque dempús era Escola d'Estiu qu'a de contunhar e, ath delà d'açò, ena ora que començam, encara susvelhe *il demonio meridiano* dera sòn. Ei a dider, en auer dinat toti s' 'endromissen' un shinhau e per tant serie plan trist que jo vos hessa endromir. Sajaram d'èster concrèts e expausar aquerò que cau. Aquesta conferéncia sus era perspectiua dera Escola Algueresa en encastre dera lei regionau des lengües de Sardenha aurà tres parts: era primèra que la voi dedicar, perque ei intimament relacionada tamb era lei de promocion des lengües de Sardenha, ara Escola d'Estiu. Es

entà qu'era mainadèra de Catalonha podesse auer, a traüers des sòns mèstres -degudament formadi- ensenhament deth catalan e dera cultura catalana. Ei vedible qu'era Escola Naua portèc uns aires de renauiment plan grani e cambièc es papèrs des elements e des interpretès dera escola. En tot qu'era escola tradicionau centraue tota era atencion en mèstre, era escola naua centre tota era atencion en mainatge. Ara sua diuersitat, ara sua formacion umana e ara sua formacion intel·lectuau. Ua des frases mès importants que s'a podut dider per part d'un des nòstes pedagògs catalans, Joan Bardina: "Non volem hèr mainatges sapients: volem hèr gojats e gojates que siguen persones. Se son sapients

mielhor, mès primèr de tot cau que siguen persones". E aquest desir d'auer coneisements per part des mèstres se rebat tanben aci, en Alguer, e se non, en aquest ja long periòde de cinc escòles d'ostiu, non auessem podut compdar tanti centenadi de participaires com an vengut; aquesta escola d'ostiu a anat des nauanta mèstres dera primèra edicion, as dus-cents mèstres. Jo creigui que toti es pressupòsits qu'en aqueth moment formèren es escòles d'ostiu son aué tanben valids entara ciutat der Alguer. Era ciutat der Alguer ei ua comunitat petita, ei ua comunitat tamb parlants d'alguerés, e tamb gent que non parle alguerés. Es mèstres an agut ua formacion concrèta, enes escòles magistraus, mès dilhèu, fòrça viatges non an agut era formacion que requerís poder ensenhar era lengua dera ciutat, era lengua dera comunitat. E aquesta dicotomia que i a entre cultura oficiu desarratjada e cultura deth pòble, ei ua situacion qu'evidentament cau despassar. dilhèu quaquarres mos pòt demanar, e perqué aquesta mania, aquesta idia, de hèr escòles d'ostiu? Poderiem hèr uns corsis d'aggiornamento e non didé-ne escòles d'ostiu: en ambit de totes es tèrres de parla catalana era grana session d'ajornament, d'actualizacion deth magistèri se hè enes escòles d'ostiu. Aquesta qu'ei era rason, e perque tanben se dan aquestes entremieges: es ganes des mèstres de perfeccionà-se, d'èster uns boni professionals, de poder auer coneishença des naues techniques d'aprentissatge; i é eth besonh des mèstres de conèisher alguerés, catalan... entà podé-lo ensenhar enes escòles, perque i a eth desir, cada viatge mès estenu, de poder participar en aquest renauiment. Se compdam quin ei eth frut d'aquestes quate escòles d'ostiu qu'auram viscut dempús dera cincau, ne vederam es resultats; mès enquia aué podem dider que i a ua preséncia plan mès àmplia d'alguerés ena escola, tamb projectes concrèts; dilhèu non i é present d'un biais regular, tamb ores fixes laguens d'un orari, mès òc que i a projectes en alguerés, cançons en alguerés, interpretacions dramatiques en alguerés, perque ja s'a produisit ua quantitat considerabla de materiaus didactics

ena version deth catalan der Alguer, en alguerés; centenadi de huelhes corren pes nòstes escòles, tamb prepauses didactics en alguerés. E açò a estat, certanament, ua sensibilitat mès grana entara cultura e es tradicions alguereses.

Ua auta des preguntes que vos podetz hèr aué, vosati qu'ètz aci, e aqueri que participen enes corsis, ei perque era escola d'ostiu deth Centre de Recursos Montessori, d'Òmnium Cultural l'auem dedicat tostemp ara lengua? Perque non podiem dar d'autes matèries, elements tecnicos e didactics entar ensenhament de d'autes disciplines? E era resposta la darè tamb era frasa d'un pedagòg que se cridaue Torroja i Miret: "Se voletz

ditz qu'era lengua sonque ei un miei de comunicacion, un veïcul entà comunicà-se. E açò non ei cap credible. S'era lengua forme part deth pensament, s'era lengua ei tan importanta que mos hè èster com èm, podem afirmar sense cap de temor qu'èm com parlar. E se volem hèr ua afirmacion encara mès grana, es mainatges e mainades der Alguer an d'èster algueresi e entà èster algueresi an de conèisher era lengua der Alguer.

Paul Sauchard, un filosof francés, psicolingüista plan reconeishut, mos hè ues afirmacions contundentes sus aquest tèma, e jo aci me permetèrè nomentà-ne tres o quate. Ditz Sauchard qu'eth pensament der òme ei totaument tributari deth lenguatge qu'a aprenut de mainatge. Eth pensament hè eth lenguatge en tot hè-se per miei deth lenguatge, e era forma mès naua de pensament va fòrtament estacada ath lenguatge. Ara ben, considerem qu'er òme ei capable fisiologicament de parlar, mès aquesta capacitat ei condicionada a èster un element d'un grop de parlants; d'ua auta manera non poderie aprèner cap de lengua e/o vederia plan amendrada era sua capacitat. I a un estudi hèt pera Universitat de Rennes, pera sua facultat de psicologia e de medecina, a on se demòstre qu'es pòbles de lengua minorizada, es pòbles era lengua des quaus a demorat marginada, escartada dera oficialitat, dera escola, dera administracion, e sonque redusida en nucli just de casa; e a viatges que non i é en casa pera fòrça dera lengua mès fòrta der Estat. Aquesti païsi de lengua minorizada, ditz aquest estudi, non produissen, lèu jamès, pensadors prohonds. Aquesta qu'ei era importància deth lenguatge interior, aquesta ei era importància dera frasa: "Èm com parlar".

Deuant deth mon que mos arribe aué conforma pera unitat europèa, pera formacion d'Euròpa. Deuant d'un mon que va tara globalizacion, que mos demane èster sensibles a moltes causes. Èster sensibles ath plurilingüisme, ara pluriculturalitat, ara diuersitat. Auem d'entèner e de conuier qu'abantes d'èster sensibles a tot açò, çò qu'a d'èster era mainadèra der Alguer qu'ei èster eri madeishi. Afortir era sua identitat. Es minorias culturaus e lingüístiques non podem cap deishar passar per naut era grana oportunitat que mos aufrís Euròpa d'èster ciutadans e non demorar engolidi en ua globalizacion ibrida, que mos pòrte coma lengua er anglés deth dolar o que mos pòrte coma lengua er aleman dera riquesa scientifica. Abantes d'arren qu'auem d'èster.

Joaquim Arenas i Sampera

Cap deth Servei d'Ensenyament del Català (SEDEC)

(contunhe deman)

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comercial: Ramon Agulló i Teixidor.